

concupiscit aduersus spiritum, ut dicitur Galat. 5. Sed tanto spiritus ostenditur fortior et magis dignus corona, quanto magis superat hostem, scilicet concupiscentiam carnis, secundum illud 2 ad Tim. 2: Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Christus autem habuit fortissimum et victoriosissimum spiritum, et maxima dignum corona, secundum illud Apoc. 6: Data est ei corona, et exiit vincens ut vinceret. Videtur ergo quod in Christo maxime debuerit esse fomes peccati.

Sed contra est quod dicitur Matth. 1: Quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est. Sed Spiritus Sanctus excludit peccatum, et inclinationem peccati, quæ importatur nomine fomitis. Ergo in Christo non fuit fomes peccati.

Respondeo dicendum quod, sicut supra dictum est¹, Christus perfectissime habuit gratiam et omnes virtutes. Virtus autem moralis, quæ est in rationali parte animæ, eam facit esse rationi subjectam, et tanto magis quanto perfectior fuerit virtus, sicut temperantia concupiscibilem, et fortitudo et mansuetudo irascibilem, ut in secunda parte dictum est²; ad rationem autem fomitis pertinet inclinatio sensualis appetitus, in id quod est contra rationem. Sic igitur patet quod, quanto virtus in aliquo fuerit magis perfecta, tanto magis in eo debilitatur vis fomitis. Cum igitur in Christo fuerit virtus secundum perfectissimum gradum, consequens est quod in eo fomes peccati non fuerit, cum etiam iste defectus non sit ordinabilis ad satisfaciendum, sed potius inclinet ad contrarium satisfactioni.

Ad primum ergo dicendum, quod inferiores vires pertinentes ad sensibilem appetitum, naturaliter sunt obedibiles rationi; non autem vires corporales, vel humorum corporalium, vel etiam ipsius animæ vegetabilis, ut patet in primo Ethic.³ Et ideo perfectio virtutis, quæ est secundum rationem rectam, non excludit passibilitatem corporis; excludit autem fomitem peccati, cuius ratio consistit in resistentia sensualis appetitus ad rationem.

Ad secundum dicendum, quod caro naturaliter concupiscit quod est sibi delectabile concupiscentia appetitus sensitivi; sed caro hominis (qui est animal rationale) hoc concupiscit secundum modum et ordinem rationis. Et hoc modo caro Christi concupiscentia appetitus sensitivi naturaliter appetebat escam, et potum,

¹ Q. 7, art. 2, et 9.

² 1. 2, q. 56, art. 4.

³ Cap. ult., tom. 5.

et somnum, et alia, quæ secundum rectam rationem appetuntur, ut patet per Damas. in 3 lib.¹ Ex hoc autem non sequitur quod in Christo fuit fomes peccati, qui importat concupiscentiam delectabilem, præter ordinem rationis.

Ad tertium dicendum, quod fortitudo spiritus aliqualis ostenditur, ex hoc quod resistit concupiscentiæ carnis sibi contrariantis; sed major fortitudo spiritus ostenditur, si per ejus virtutem totaliter caro comprimatur, ne contra spiritum concupiscere possit. Et ideo hoc competebat Christo, cujus spiritus summum fortitudinis gradum attigerat. Et licet non sustinuerit impugnationem interiorem ex parte fomitis, sustinuit tamen exteriorem impugnationem ex parte mundi et diaboli; quos superando victoriæ coronam promeruit.

COMMENTARIUS.

1. *Titulus articuli.* — Quamvis peccatum proprie sit in voluntate, fomes autem in appetitu sensitivo, quia tamen fomes ad peccatum inclinatur, ideo D. Thomas hunc articulum præcedenti conjungit; et, quia effectus fomitis aliquo modo in voluntatem redundat, quia, quatenus appetitui conjuncta est, per illius motus et affectiones præuenitur, et interdum trahitur ut rationem præueniat, et contra illam insurgat. Potest autem fomes peccati vel in actu secundo, vel in actu primo considerari; et in actu secundo significat motum aliquem appetitus, qui rationem et voluntatem liberam antevertit, et ad peccatum inclinatur; at vero in actu primo significat ipsum appetitum, seu naturalem inclinationem ejus, ita inordinatam, ut interdum possit præuenire voluntatem, et contra rationem insurgere.

2. *Responsio.* — Negat ergo D. Thom. in Christo fuisse fomitem, quod duplici ratione confirmat. Prior est, quia habuit omnes virtutes morales omni ex parte perfectas; sed per has virtutes subicitur appetitus inferiori superiori, et frænatur fomes, et quo hæ virtutes sunt perfectiores, eo est major hæ subjectio; ergo in Christo, in quo virtutes fuerunt perfectissimæ, ista subjectio integra et perfecta fuit. Quæ ratio imprimis intelligenda videtur de virtutibus, non tantum per se infusus, sed etiam de iis quæ suo genere acquisitæ sunt, quia hæ sunt maxime accom-

Orth. fid., c. 14.

modatæ ad moderandos affectus, et subiciendum appetitum inferiorem superiori.

3. *Objectio.* — *Responsio.* — Sed adhuc difficile est quomodo hæc perfecta subjectio fieri possit per solos inhærentes habitus, ita ut per solos illos omnino auferatur fomes. Respondet Cajetanus hic animam Christi quoad perfectionem virtutis, habuisse statum quem habent animæ in statu innocentiae, et ideo habitus virtutum perfectos potuisse omnino extinguere fomitem in Christi humanitate, quanquam in Joanne Baptista, vel in quolibet alio habente naturam vulneratam, non fuerint sufficientes ad præstandum hunc effectum. Sed hoc non sufficit ad explicandam rem; interrogo enim quæ sit illa perfectio, in qua Christi anima vel humanitas similis fuit homini existenti in statu innocentiae. Nam vel est aliqua intrinseca perfectio ipsi animæ vel potentiis ejus inhærens, et sic esse non potest nisi qualitas, et consequenter vel actus, vel habitus virtutum, qui ejusdem rationis et perfectionis conferri possunt cuilibet homini lapsio; sed omnes illi reuera non sufficiunt ad omnino extinguendum fomitem, et ita frænandum, ut nunquam rationem præueniat, quia appetitus sæpe excitatur ab objecto non applicato per rationem, sed aliunde, antequam ratio advertere possit, qua excitatione facta, ipse naturaliter moveri potest, antequam ratio possit advertere; quæ naturalis operatio non potest per solos habitus corrigi vel frænari. Unde etiam in statu innocentiae, ad tollendum fomitem, præter habitus inhærentes, fuit necessaria (ut ego existimo) aliqua alia perfectio, seu specialis Dei providentia, qua ita custodiretur homo, ut non permitteretur appetitus ejus moveri aut excitari, antequam ratio adverteret, ut in 1 part. latius tractavi. Vel ergo Cajetanus loquitur de hac perfectione status innocentiae, et sic potius deberet concedere, hunc effectum non fieri per solos inhærentes habitus virtutum. Et ita ego existimo virtutes perfectas fuisse ex natura rei necessarias et convenientissimas ad hunc effectum, non tamen illas sufficere secundum habitualement tantum perfectionem, sed conjungendam esse vel actualement aliquam perfectionem, per quam anima sit ita semper actualiter disposita, ut præuenire possit motiones objectorum sensibilium; vel certe divinum auxilium, et præuenientem gratiam, qua hoc donum conferatur, ut latius statim in disputatione explicabo. Et propterea D. Thomas, non contentus hac ratione, ut conclu-

deret virtutes habuisse in Christo hunc perfectissimum statum, et omnia requisita ad extinguendum fomitem, addidit rationem secundam sumptam ex fine incarnationis, ad quem fomes nihil posset conferre. Unde cum alias non sit consentaneus personæ Christi, recte concluditur in illo non fuisse.

Solutiones argumentorum claræ sunt.

DISPUTATIO XXXIII,

In duas sectiones distributa.

DE DEFECTIBUS GRATIÆ ET VIRTUTI CONTRARIIS, A CHRISTO NON ASSUMPTIS.

Defectus animæ, de quibus in hac questione agit D. Thomas, intelligi possunt, vel in ipsa animæ essentia, vel in potentiis ejus. Rursus pertinere possunt vel ad malum culpæ, vel ad malum pœnæ, sub quo omnes imperfectiones, tam intellectus quam sensus, comprehendunt. In essentia autem animæ potest intelligi defectus pertinens ad malum culpæ, quatenus privatio gratiæ, quæ ad hoc genus mali revocatur, in essentia ipsius animæ esse intelligitur, proprie vero malum culpæ in voluntate consummatur. Et ideo in hac disputatione agendum est de hoc defectu pertinente ad animam ratione ipsius voluntatis, postea vero de aliis defectibus dicemus; ad malum autem culpæ revocari potest omnis defectus animæ, qui vel ad peccatum inclinatur, vel est quasi proprius et intrinsecus peccati effectus, ut sunt peccati fomes, et habitus vitiorum qui peccando acquiruntur, de quibus omnibus in hac disputatione dicemus.

SECTIO I.

Utrum in Christo fuerit peccatum, vel secundum ordinariam potentiam esse potuerit.

1. Non defuerunt hæretici qui Christo Domino maculam aut peccatum imponere ausi sunt; referunt enim Lindan., dialog. 2, Hosius, lib. 1 de Hæres. nostri temporis, Præteol., verbo *Antichrist.*, et verbo *Præmons-tratensis*, et alii, quosdam hæreticos hujus temporis asserere, Christum in cruce, in quosdam impatientiæ ac desperationis motus incidisse, quos significasse dicunt illis verbis, *Deus Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Calvinus etiam asseruisse fertur Christum in horto ita fuisse turbatum, et tentationibus agitatam, ut sine spiritu oraverit, dicens: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste; et*

propterea, quasi ad se rediens, inordinatam petitionem statim correxit, suamque voluntatem Patris voluntati subdiderit. Refertur etiam in Concil. Basilien., sess. 22, quemdam Augustinum de Roma, Episcopum Nazarenum, dixisse (quamvis longe alio sensu) Christum quotidie peccare, quia membra ejus quotidie peccant, et ipse vocat delicta sua, peccata suorum membrorum.

2. *Objectio.* — *Responsio.* — Dico primo, in Christo Domino nullum unquam fuisse peccatum. Est de fide, et de originali probatur, Luc. 1: *Quod ex te nascetur Sanctum, vocabitur Filius Dei.* Est enim ibi sermo de nativitate in utero; fuit ergo Christus ab ipsa conceptione sanctus. Ad quod confirmandum adduci possunt omnia quibus supra probavimus Christum ab instanti suæ conceptionis gratia plenum extitisse. Et ratio est, non solum quia ab illo instanti ille homo fuit verus Deus, sed etiam quia conceptus fuit de Spiritu Sancto, neque ab Adamo per seminalem rationem descendit, ut recte D. Thomas hic, ad 2, ex August., lib. 10 Genes. ad litteram, c. 19, et in Enchirid., c. 41, et lib. 5 cont. Julian., c. 9. De actuali, quod in Christo locum non habuerit, sunt expressa testimonia, Joan. 8: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* et ad Heb. 4: *Non habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum per omnia pro similitudine absque peccato;* et cap. 9: *Semetipsum obtulit immaculatum Deo,* etc.; 1 Petr. 2: *Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus.* Ex quo loco colligit etiam August. supra, in Christo non fuisse originale peccatum. Denique, 2 ad Cor. 5: *Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit,* id est, *hostiam pro peccato,* ut cum Ambrosio exponit hic D. Thomas, citans illud Osee 4: *Peccata populi mei comedent,* id est, oblationes pro peccatis; vel aliter, *Pro nobis peccatum fecit,* id est, induit illud Christus similitudine carnis peccati, ut de peccato damnaret peccatum, ut dicitur ad Roman. 8, exponente August.; 14 contra Faust., cap. 4 et 5. Secundo definitur hoc in Cone. Ephes., cân. 10, ubi tradit, Christum obtulisse sacrificium pro peccatis nostris, non pro suis, quia illa non habuit; idem Concil. Lateran., sub Martino I, cân. 5; et alia Concilia quæstione præcedenti citata, sicut affirmant Christum assumpsisse naturales et irreprehensibiles defectus corporis, ita negant assumpsisse culpabiles animæ defectus. Unde August., epist. 99, dicit animam Christi nec

mortificatam peccato, nec damnatione punitam fuisse. Alia vero testimonia Sanctorum in sequenti sectione referam. Tertio, sunt rationes evidentes ex dignitate personæ, ex plenitudine gratiæ, ex statu beatitudinis quem in anima habuit a principio conceptionis. Tandem ex fine incarnationis, qui est destructio peccati, unde ad Hebr. 7 dicitur: *Oportebat ut nobis esset Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, et excelior cælis factus.* Deinde fuit etiam finis incarnationis, veram et supernaturalem doctrinam, ipsique peccato contrariam, tum verbo, tum exemplo persuadere; et ita maxime oportuit talis doctrinæ prædicatorem esse summa innocentia et virtute præditum, et ideo ipsemet Christus, ut concluderet, *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* præmisit: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Et Petrus cum dixisset: *Vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus,* addidit, *Qui peccatum non fecit.* Dices: etiam debuisset dare exemplum pœnitentiæ peccatoribus. Respondet bene D. Thom. hic, ad 4, Christum dedisse peccatoribus perfectissimum pœnitentiæ exemplum, voluntarie pœnam pro peccatoribus sustinendo, et pro illis satisfaciendo. Adde, etiam dolendo de alienis peccatis propter sincerum et perfectum Dei amorem, eaque detestando, utpote Dei injurias atque offensiones. Ita enim præbuit exemplum pœnitentiæ, secundum id quod in ea perfectissimum est, sine respectu ad proprium peccatum, quod pertinet ad imperfectionem.

3. Dico secundo, secundum legem ordinariam non potuisse in Christo esse peccatum. Est etiam certa sine controversia inter Catholicos, et sequitur ex præcedenti, tum quia secundum legem ordinariam non potuit Christus non esse plenus gratia, et beatus secundum animam; tum etiam quia constat fuisse legem Dei statutam, ut in Christo nullum permitteretur peccatum, quod donum ita connaturale illi est, et debitum ratione unionis, ut saltém secundum ordinariam potentiam illi negari non potuerit.

4. Ad hæreticos ergo respondetur primum, stultissimum esse impatientiam vel desperationem colligere ex verbis illis, *Deus Deus meus, ut quid dereliquisti me?* quomodo enim esset impatiens, qui summa voluntate et charitate patiebatur? aut quomodo desperaret qui Deo fruebatur, certusquæ erat de sua gloria et resurrectione, quam sæpe prædixerat, nulliusque peccati conscius erat? Duobus ergo

modis verba illa a Patribus exponuntur: primo, ut Christus in persona suorum membrorum locutus sit; usurpavit enim Christus verba Psal. 21, qui incipit, *Deus Deus meus, respice in me,* cujus verba supra circa textum D. Thomæ in hunc modum ex Patribus exposnebamus; et hunc sensum habet Damasç.; lib. 3 de Fid., cap. 34; et Leo Papa, serm. 16 de Passione; circa finem, et toto serm. 14; August., dicta epist. 120, cap. 6. Secundo, recte intelligi potest, Christum quoad hæc verba in sua propria persona esse locutum; ipsum autem derelinqui a Patre, ut Leo etiam exponit, nihil aliud est quam non fuisse exauditum, cum in horto oraverat; vel derelinqui fuit privati omni consolatione in inferiori portione, ita ut sicut peccator derelinquitur quoad culpam, quando privatur auxilio ad resistendum culpæ, ita Dominus derelictus dicatur quoad pœnam, quia destitutus fuit omni ope ad illam leniendam. Ita fere Orig., homil. 35 in Math., et Cyril. Alexand., lib. 1 de Fid. ad Reginas, circa princip., qui recte advertit, verbum illud, *ut quid,* non fuisse dubitantis, sed dolentis; sicut Exod. 32: *Quare irasceris, Domine?* et Psal. 42: *Quare me repulisti?* Quo sensu facile constat non fuisse verba illa dicta ex aliqua inordinata vel indeliberata affectione, vel impatientia; sed summa potius sapientia et virtute, qua Christus permisit naturæ inferiori ut suum dolorem ostenderet, tum ad naturæ veritatem, tum etiam ad doloris acerbilatem demonstrandam. Addit etiam Tertul., lib. contra Praxe., num. 21, illa verba esse dicta ad ostendendam divinitatem ipsam, immunitatem ac liberam omni pœna permansisse. Omitto Hilarium et Ambros. interduum indicare, in eo momento corpus Christi esse separatum a divinitate, atque ita derelictum; hoc enim intolerabilem continet errorem, quem infra suo loco confutabimus, et illos Patres pie exponemus.

5. Deinde non minus stulte et impie errant hi hæretici, defectum aliquem, vel inordinationem ex oratione in horto facta colligentes; nam, ut infra, q. 18, dicemus, eis verbis solum ostendit Christus naturalem affectum suum, quod per se malum non est. Nec vero verba ipsa aliquid inordinatum præ se ferunt, cum nihil aliud contineant quam subjectionem et conformitatem ad Patris voluntatem; hoc enim significat verbum illud, *si possibile est,* scilicet secundum divinum beneplacitum, quod alius Evangelista dixit: *Pater, si vis,*

transfer calicem hunc a me, etc. Quapropter recte dixit Justinus Martyr, dialog. contra Triphonem, in illa oratione impletam esse prophetiam David., Psal. 21: *Clamabo per diem, et non exaudies; et nocte, et non ad insipientiam mihi;* nam, licet Christus ita tunc oraverit, ut exauditus non fuerit, quia non efficaciter volebat quod orabat, nihilominus non ad insipientiam illi imputata est illa oratio, quæ ex summa potius sapientia, et perfecta ratione profecta est. Ad quod propositum optime explicat figuram de Jephthe, et filia virgine ab illo immolata, Prosper, lib. de Promissionibus et prædictionibus Dei, part. 2, cap. 20.

6. Ad aliam denique locutionem illius Episcopi Nazareni, quanquam re ipsa contraria non sit veritati a nobis positæ, tamen scandalosa est, et merito damnata in dicto Concil. Basiliensi; cum enim membra Christi non peccent ut membra ejus, neque juxta consilium ejus, sed potius ab illo recedendo, non potest Christus dici peccare quia illa peccant. Et quamvis per quamdam metaphoram dicantur peccata membrorum esse Christi, quoad obligationem satisfaciendi pro illis, non tamen quoad commissionem seu perpetrationem eorum, et ideo nullo modo potest dici Christus in membris suis peccare, sed potius expellere et abolere peccata.

SECTIO II.

Utrum de absoluta potentia Dei posset esse peccatum in Christo, seu in humana natura Verbo unita.

1. Arius, cum erraverit asserendo Verbum Dei esse creaturam, consequenter errare potuit faciendo Christum incapax peccati, etiam ut est Verbum Patris, ut refert Nicephor., lib. 4 Hist., cap. 5. Nos autem supponimus esse verum Deum, in quem peccatum non cadit, et ideo non dubitamus de voluntate divina Christi, sed de humana. Quam etiam supponimus secundum se esse incapax peccati, si Verbo non esset unita, vel certe si ab illo dimitteretur, et donis gratiæ et beatitudinis privaretur. Est ergo quæstio de illa voluntate unita Verbo, an, perseverante unione, ex vi illius impeccabilis sit.

2. In qua est quorundam Theologorum sententia, non repugnare Deum peccare per assumptam naturam, cujus præcipuus auctor est Durand., in 3, d. 12, q. 2. Tribuitur etiam Scoto ibidem, et d. 2, q. 4, quatenus dicit

Christum ratione beatitudinis non potuisse peccare, non tamen ex vi solius unionis; unde cum alias sentiat posse humanam naturam assumi sine beatitudine, consequenter videtur sentire, non implicare contradictionem, naturam assumptam manere peccabilem. Et idem sentit Gabr., d. 2, et 13, q. 1. Quamvis in modo loquendi differat, quia negat in eo casu esse concedendum, Deum peccare, quod quam constanter dictum sit, infra videbimus. Argumenta pro hac sententia solent multa congeri, sed unum est in quo tota difficultas consistit, scilicet, quod humanitas ex vi solius formalis unionis non redditur sapientior, nec potentior, ut supra ostensum est; posset autem illa humanitas assumi sine ullo dono superaddito præter unionem; ergo tunc ille homo esset non minus ignorans quam cæteri, nec minus fragilis ad operandum ex ignorantia, vel ex inconsideratione aut passione, per liberam voluntatem humanam; ergo posset peccare, nam tota radix seu potentia peccandi posita est in illis imperfectionibus.

3. Dico tamen primo: impossibile est Christum Dominum seu Deum, per assumptam humanitatem, aut quancumque aliam creaturam intellectualem Verbo hypostatice unitam, aliquod actuale peccatum committere. Hanc conclusionem adeo veram existimo, ut contraria neque sine temeritate, neque sine quadam impietatis specie defendi posse videatur. Primum enim alii omnes Theologi tanquam fere certam illam affirmant, cum Magistro, in 3, d. 12, ubi D. Thom., q. 1, art. 2; Bonavent., et Richar., art. 2, q. 1 et 2; Palud., q. 2; Capreol., q. 1; Almay., d. 1, q. 2; Dionys. Cisterciens., in 3, q. 3, art. 2; Hugo de S. Vict., lib. 2 de Sacram., part. 1, c. 7. Citari etiam possunt Alens., q. 7, memb. 2, q. 11, et 12, memb. 1; Henric., Quodlib. 6, q. 6; et Marsil., in 3, q. 3, art. 2, in 4 part., et q. 9, art. 3; et Picus Mirand., in Apol., q. 4, quatenus dicunt, de potentia absoluta non potuisse assumi humanitatem sine gratia habituali, et beatitudine animæ; quanquam enim hoc falsum sit, tamen ex illo principio consequenter in præsentia quæstione sentire tenentur, Deum hominem peccare non posse.

4. Quod secundo et præcipue probatur ex communi Patrum traditione, asserentium voluntatem humanam, per unionem ad Verbum factam esse impeccabilem. Primo indicatur VI Synod., act. 8, ubi refertur Athanas., serm.

2 contra Apollin., et habetur in lib. de Incarnat., satis post med.; cum enim Apollinarius negaret esse in Christo animam et voluntatem humanam, ne concedere cogeretur illum esse capacem peccati, respondet Athanas., nihil esse timendum, quia per ipsam assumptionem illa voluntas impeccabilis facta est; unde idem Athanas., serm. 2 contra Arianos, satis post med., vocat Christum per se sanctum, et dominum sanctificationis, et natura sua justum, et immutabilem ad malum; et in hoc dicit superasse primum hominem et Angelos; et ad hoc accommodat verba illa Psalm. 41: *Dilexisti justitiam, et odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis*, intelligens per illam unctionem, ipsam unionem hypostaticam; et illam particulam, *propterea*, significare habitudinem causæ finalis, ut sensus sit: Ideo te unxit Deus hoc singulari et ineffabili modo, ut omnino diligeres justitiam, et odio haberes iniquitatem, nec posses ab hac virtutis rectitudine declinare. Secundo, in eadem VI Synod., act. 17, citatur Gregor. Nazian., in orat. 36, num. 46, qui dicit voluntatem humanam Christi ita fuisse deificatam per unionem ad Verbum, ut non posset divinæ repugnare. Tertio, Cyril. Alexand., dialog. 6 de Trinit., vocat Christum incapacem peccati, et lib. de Fide ad Theodos., non longe a principio, dicit animam Christi, per unionem ad Verbum, factam esse superiorem omni peccato, et immutabilem. Quarto, Chrysostomus, enarr. in cap. 7 Isai., tractans verbum illud: *Antequam sciat parvulus*, etc., inquit: *Qui aliorum tollit peccata, et utique immunis est omnis peccati, nec peccare potest*; et infra dicit Paulum tribuere Christo, το ἀναμάρτητον, hoc est, liberam immunitatem omnis peccati, seu impeccabilitatem, quam dicit esse proprietatem Dei; et Hieronym., dialog. 2 contra Pelagianos, solum Deum dicit esse ἀναμάρτητον, id est, impeccabilem, quanquam etiam hæc vox interdum personam innocentem significare soleat, ut constat ex Damasc., lib. 2 de Fid., cap. 12. Quinto, Basil., epist. 65, dicit Christum abjecisse omnes pravæ affectiones, tanquam divina majestate indignas. Quæ ratio de omni peccato, et in omni possibili statu procedit. Sexto, clarius Epiph., in Anchorato, non longe a fine, dicit contra Apollinar., *Christum in se assumpsisse animam et carnem, quæ ipse in se continuit non divisa ad malitiam*; et infra dicit: *Si Christus superne, id est, secundum divinitatem, est perfectus, et verax, etiam in-*

ferne, id est, in humanitate. Unde infert, si in humanitate inventa esset culpa, vel in divinitatem ipsam esse refundendam, vel certe divinitatem non perfecte in humanitate habitare. Septimo, Origen., 2 Periar., cap. 6, ita veritatem hanc explicat: *Ferrum natura sua capax est caloris et frigoris; si tamen semper intra fornacem ignis contineatur, dici poterit incapax frigoris: sic, inquit, beatissima Christi anima in Deo semper existens, quidquid agit, quidquid intelligit, Deus est, et ideo inconvertibilis est, et immutabilis, quæ inconvertibilitatem ex Dei Verbi unionem indeficienter ignita possedit*. Octavo, indicavit hoc ipsum Iren., lib. 3, cap. 5, dicens Christum non potuisse mentiri, quia erat ipsa veritas, quæ ratio, servata proportionem, in omni peccato procedit. Nono referri potest Dionys., cap. 3 de Cœlesti hierar., part. 3, circa finem, ubi dicit oportere nos divinam Christi in carne vitam intueri assidue, et sanctam ipsius impeccantiam seu impeccabilitatem imitari. Decimo, Dionys. Alexand., in Epist. contra Paul. Samosat., circa finem, de Christo dicit: *Nisi esset Deus, non posset esse alienus a potestate peccandi*; sentit ergo, quia est Deus, ideo illam potestatem peccandi (quæ potius impotentia dicenda est) ab illo esse alienam; unde infra dicit naturalem illi esse virtutem et justitiam, et non adventitiam, sicut aliis hominibus. Meminit hujus epistolæ Euseb., lib. 7 Hist., cap. 24, et eam refert Turrian., in Oplotheca, in princ.; Damascenum et Nicetam infra referam. Undecimo, ex Latinis, August., lib. de Corrept. et grat., cap. 11: *Neque metuendum erat, inquit, ne isto ineffabili modo in unitatem personæ a Verbo Dei humana natura suscepta, per liberam voluntatis peccaret arbitrium; cum ipsa susceptio talis esset, ut natura hominis, a Deo ita suscepta, nullum in se motum malæ voluntatis admitteret*; et lib. 1 contra duas Epist. Pelagianor.: *Non ob aliud factus est inter Deum et hominem mediator, nisi quia ex hominibus non potuit esse peccator*; et l. 2 de Peccat. merit., cap. 11: *Mente, inquit, conspiciens Christi justitiam, in cujus non tantum divinitate, sed neque in anima, neque in carne ullum potuit esse peccatum*; et lib. 1 de Prædest. Sanct., cap. 15: *Numquid metuendum fuit ne accedente aetate homo ille libero peccaret arbitrio? an ideo in illo non libera voluntas erat, ac non tanto magis erat, quanto magis peccato servire non poterat*. Et tandem in Enchirid., cap. 36, dicit, per gratiam unionis factum esse ut Christus homo

nullum posset habere peccatum; et cap. 40, dicit in naturæ humanæ susceptione factam esse illi homini gratiam quodammodo naturalem, quæ nullum peccatum posset admittere. Duodecimo, Ambrosius, libro de Incarnatione Domin. sacramen., cap. 7, Apollinari respondens, eandem sententiam habet quam ex Athanas. supra retulimus, scilicet, non esse timendum ne anima Christi capax esset peccati, quia per unionem facta est impeccabilis, et principium sufficiens ad aliorum tollenda peccata. Decimo tertio, Hieron., t. 2, Epist. ad Ctesiphon. contra Pelagianos, dicit proprium esse Christi esse impeccabilem. Decimo quarto, Hilar., lib. 10 de Trinit., multa in hanc sententiam habet, et inter alia dicit, ita repugnare Christo peccatum, sicut repugnat Christo non esse Christum. Decimo quinto, Cyprian., lib. de Cardinal. Christi operibus, cap. de Jejunio et tentatione Christi, sentit Christum ex vi unionis caruisse omni sensu et consensu peccati. Decimo sexto, Gregor., lib. 3 Moral., cap. 13, et homil. 16 in Evang., ait, Christi mentem divinitati suæ ita fuisse conjunctam, ut non solum peccare non potuerit, verum neque interius concuti aut perturbari. Decimo septimo, Boetius, lib. de Duabus nat., circa finem, dicit assumpsisse Christum in humanitate sua, ut nec peccaret, nec peccare posset. Decimo octavo, Tertul., lib. de Carne Christi, ita sibi objicit: *Si nostram induit carnem, peccatrix fuit caro Christi*; respondet: *Nostram induit, suam fecit, et suam faciens, non peccatricem effecit*. Decimo nono, Ansel., lib. 2 Cur Deus homo, cap. 10: *Primus, inquit, Adam peccare potuit, quia purus homo; secundus Adam peccare non potuit, quia est Deus*. Vigesimo, hoc ipsum late docet Fulgent., lib. de Incarnat. et grat., cap. 7 et 8.

5. Ratione probari potest primo hæc veritas, quia humanitas Christi per ipsam gratiam unionis formaliter sanctificatur. Sed hæc ratio, quanquam satis probabilis sit, melius in sequenti conclusione a nobis explicabitur; habet enim inter alias illam specialem difficultatem in principio sectionis tactam, quia, licet concedamus ipsam gratiam unionis per se et formaliter sanctificare, nihilominus non videtur per seipsam posse formaliter excludere potestatem peccandi; nam imprimis hoc non est de ratione formæ formaliter sanctificantis; quia, licet gratia habitualis sit forma sanctificans, et licet daremus ita sanctificare, ut nec de potentia absoluta posset esse cum